

**Zbornik Lovranščine, knjiga 1,
Lovran: Katedra Čakavskog sabora Lovran, 2010., 362 str.**

U jeku sveprisutne političke rasprave o potrebi racionalizacije državne uprave i, poglavito, smanjenja broja gradova i općina u Republici Hrvatskoj, ne možemo se oteti dojmu kako “nije sve tako crno” u brojnosti i raznolikosti mikrokozmosa hrvatske političke scene. Zbornik Lovranščine u izdanju Katedre Čakavskog sabora Lovran možda bi i bez “samosvijesti” i ponosa lokalne političke i društvene zajednice ugledao svjetlo dana, no zasigurno se ne može zanemariti činjenica da su među glavnim podupirateljima broja prvijenca u ovoj, nadamo se, dugoj i plodnoj seriji, upravo Općina Lovran i njezina Turistička zajednica. U modernoj Hrvatskoj, štoviše, sve je više ovakvih specijaliziranih znanstvenih časopisa koji su izniknuli iz ljubavi prema svojim, katkad vrlo malenim, sredinama i zavičajima. Uglavnom su nastali kao plod želje da se stručnoj i široj javnosti predstavi širok i bogat mozaik povijesti, kulture, običaja i tradicija koji su u prošlosti morali svoje mjesto prepustiti “većim, općim i važnijim” temama “nacionalnog značaja”. Međutim, kako to Zbornik Lovranščine s pravom i demonstrira, mikrokozmos i raznolikost hrvatskog društva jedno je od naših najvećih blaga te se teme iz “malih sredina” ravnopravno i suvereno mogu nositi s “velikim temama” i time ih obogatiti i oplemeniti.

Prvi broj Zbornika, koji se proteže na impresivne 362 stranice, uredili su glavni urednik Igor Eterović te Cvjetana Miletić, Ivana Sanković i Sanja Simper, a znanstvenu težinu daje i pozamašan popis od čak dvadeset recenzenata, redom vrhunskih stručnjaka na svojim znanstvenim poljima. Svojevrsni hvalospjev Lovranščini u uvodu prije uvoda daje na čakavštini (na njoj bliskom kastavskom govoru) Cvjetana Miletić koja u svom kratkom eseju “Otkrivaju se lovranska otajstva” (str. 7-11) postavlja scenografiju i evocira duh starog Lovrana i njegove povijesti. “Riječ glavnog urednika” Ivana Eterovića (str. 15-18), pored klasičnog, sažetog predstavljanja geneze zbornika, sadrži izvanredno ilustrativnu zahvalu autorima “za početak ozbiljna, predana i sustavna raspršivanja 'znanstvenog mraka' u kojemu je ležao naš zavičaj”. Rasprave i članci predstavljaju, pak, jezgru, srce i najveći dio samog Zbornika te ćemo im se ukratko i posvetiti.

“Pregled arhivalija Lovranštine do 1945. u Državnom arhivu u Rijeci” Borisa Zakoška (str. 21-68) donosi iscrpan pregled arhivskih fondova koji sadrže izvore za povijest Lovranščine u Državnom arhivu u Rijeci, ali i dru-

gim ustanovama. Članak predstavlja izvrsnu bazu za daljnja istraživanja i bit će od neizmjerne pomoći svim sadašnjim i budućim zaljubljenicima u povijest ovoga kraja. Maja Karić u članku “Ostavština dr. Albina Edera u Zavičajnoj zbirci Hrvatskog muzeja turizma” (str. 69-87) predstavlja značajnu i vrijednu zbirku ostalu za utemeljiteljem lovranskog turizma i jednom od najvažnijih osoba za gospodarski razvoj mjesta. U radu “Povijest lječilišta u Lovranu potkraj XIX. i na početku XX. stoljeća” Sanja Simper (str. 89-140) rekonstruira rad austrijske administracije u postupku proglašenja lječilišta u Lovranu, ali i objavljuje dva izvorna dokumenta u talijanskom originalu i hrvatskom prijevodu čime isti postaju dostupni za daljnje analize. Igor Eterović tekstem “Lovranski turistički vodiči Eduarda Seisa kao povijesni izvori” (str. 141-179) pruža sveobuhvatnu analizu ovih bogatih izvora za turističku, gospodarsku i društvenu povijest Lovrana na prijelazu stoljeća. “Počeci izgradnje kupališnih mjesta s osvrtom na lovranska kupališta početkom 20. stoljeća” (str. 181-196) Mirjane Kos rasprava je o, danas nestalim, kupalištima u takozvanom “paleoturističkom” razdoblju, a autorica izražava želju za njihovom djelomičnom rekonstrukcijom kao simbola i spomenika razvoja turizma. Radom “Kako se kali(o) Kurort” Amir Muzur (str. 197-214) se posvetio pravnoj evoluciji zdravstvenog turizma od početaka 20. stoljeća do današnjeg dana te je ukazao na određene manjkavosti koje još uvijek nisu riješene. “Graditeljstvo Lovrana u kasnom srednjem i ranijem novom vijeku” (str. 215-254) Marijana Bradanovića odmiče se od moderne i turističke povijesti te nam pruža zanimljiv i sveobuhvatan presjek povijesti urbanizma Lovrana i brojnih stilova gradnje koji se u njemu i danas naziru. “Kulturno-povijesna važnost crkve Sv. Ivana u Lovranu (prilog problematici srednjovjekovne povijesti Lovrana)” Željka Bistroničića (str. 255-279) problematizira povijest liburnijskog srednjovjekovlja i pokušava nadomjestiti nedostatak pisanih izvora raščlambom arhitekture, fresaka i glagoljskih grafita povezanih sa bratovštinom Sv. Ivana koja je djelovala u sklopu crkve. Ivana Sanković u “Lovranska *glagolitica* i dosadajna istraženost” (str. 281-300) predstavlja pregled očuvanih glagoljskih spomenika i zapisa koji su, doduše, malobrojni, ali svjedoče o kontinuitetu tog hrvatskog nacionalnog pisma na ovom području. Silvana Vranić i Ivana Nežić u “Govori Lovranščine u današnjoj dijalektološkoj literaturi” (str. 301-312) donose kratak pregled dijalektoloških istraživanja koja se provode u kontinuitetu od 1912. godine. Zaključna rasprava Vjekoslave Jurdane “Književn(i)čk o lice Lovrana” (str. 313-349) pruža osvrt na književnost o i iz Lovrana od antičkih do modernih vremena i ocrtava čitav spektar formi i sadržaja na planu

književnog stvaralaštva u Lovranščini. Zbornik završava rubrikom Osvrti, prikazi i izvješća koja sadrži “Izvješće o dosadašnjem radu Katedre Čakavskog sabora Lovran” (str. 353-356), a ne sumnjamo da će u sljedećim brojevima i ova rubrika sve više rasti. Zaključno slijede i “Upute autorima” (str. 358-362).

Može se primijetiti da je veći dio zbornika posvećen turističkoj i lječilišnoj povijesti modernog Lovrana, ali nisu zanemareni ni raniji periodi, od antike do srednjovjekovlja i novovjekovlja, a ujedno je obuhvaćen i širok spektar tema, od društvene i ekonomske povijesti do umjetnosti i književnosti. Možemo samo još jedanput odsrca pohvaliti ambicioznost, stručnost i bogatu sadržajnost Zbornika Lovranščine te izraziti nadu i toplu želju da će sljedeći brojevi časopisa obujmom nadmašiti broj prvijenac, a kvalitetom mu ostati ravni jer već je prvim brojem Zbornik ravnopravno zakročio na znanstvenu scenu.

Robert Kurelić

Cerealia, oleum, vinum...: kultura prehrane i blagovanja na jadranskom prostoru, 3. Istarski povijesni biennale, sv. 3., Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa, ur. Marija Mogorović Crljenko i Elena Uljančić-Vekić, Poreč: Zavičajni muzej Poreštine / Državni arhiv u Pazinu / Sveučilište Jurja Dobrile – Odjel za humanističke znanosti, 2009., 210 str.

U izdanju Zavičajnog muzeja Poreštine i suizdavaštvu Državnog arhiva u Pazinu i Odjela za humanističke znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli objavljen je 2009. zbornik radova predstavljenih na 3. Istarskom povijesnom biennaleu, međunarodnom znanstvenom skupu održanom u Poreču od 24. do 26. svibnja 2007. godine. Bijenale je održan pod temom *Cerealia, oleum, vinum...* kultura prehrane i blagovanja na jadranskom prostoru, kroz koju su se znanstvenim radovima vezanim uz istočnojadransku obalu i priobalje predstavili hrvatski, talijanski i slovenski povjesničari. Zbornik su uredile Marija Mogorović Crljenko i Elena Uljančić-Vekić.

Zbornik otvara rad Klare Buršić-Matijašić pod nazivom “Kultura prehrane i blagovanja tijekom prapovijesti na istarskom području” (9-36) koja nas uvodi “u kuhinju” prapovijesnog čovjeka. Autorica daje detaljan prikaz